Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

4 päivänä kesäkuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY– 7 artiklan 1 kohta – Kulutusluotto – Sopimusehtojen kohtuuttomuuden valvonta – Kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa – Tuomioistuimen viran puolesta suorittaman tutkinnan laajuus

Asiassa C-495/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańin alueellinen tuomioistuin, Puola) on esittänyt 14.5.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 26.6.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Kancelaria Medius SA

vastaan

RN,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Kancelaria Medius SA, edustajanaan D. Woźniak, adwokat,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér ja R. Kissné Berta,

– Euroopan komissio, asiamiehinään N. Ruiz García ja A. Szmytkowska,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa vastakkain ovat Kancelaria Medius SA ja RN ja jossa on kyse saatavasta, jota RN:ltä on vaadittu kulutusluottosopimuksen perusteella.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.”

4 Direktiivin 2 artiklan b ja c alakohdassa määritellään kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan käsitteet seuraavasti:

”b) ’kuluttajalla’ [tarkoitetaan] jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa;

c) ’elinkeinonharjoittajalla’ [tarkoitetaan] jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa.”

5 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.”

6 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

7 Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Puolan oikeus

8 Siviiliprosessilain (Kodeks postępowania cywilnego) 339 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuin ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, jollei vastaaja saavu suulliseen käsittelyyn tai jollei vastaaja läsnäolostaan huolimatta ole osallistunut asian käsittelyyn.

2. Tässä tapauksessa olettamana on, että sellaiset tosiseikkoja koskevat kantajan väitteet, jotka on esitetty kannekirjelmässä tai oikeudenkäyntiasiakirjoissa, jotka on annettu vastaajalle tiedoksi ennen suullista käsittelyä, ovat todenmukaisia, ellei ole perusteltua syytä epäillä niitä tai katsoa, että ne on esitetty lain kiertämiseksi."

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

9 Saatavien perintäpalveluja tarjoava Kancelaria Medius -yhtiö, jonka kotipaikka on Krakova (Puola), nosti Sąd Rejonowy w Trzciancessa (Trzciankan alioikeus, Puola) RN:ää vastaan kanteen, jossa se vaati 1 231 Puolan zlotyn (PLN) (noin 272 euroa) suuruisen summan suorittamista korkoineen sellaisen kulutusluottosopimuksen perusteella, jonka se väitti RN:n tehneen Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (rajavastuuyhtiö) -nimisen Varsovaan (Puola) sijoittautuneen pankin kanssa. Kyseinen pankki on Kancelaria Mediusin oikeudellinen edeltäjä.

10 Kanteensa tueksi Kancelaria Medius toimitti jäljennöksen puitesopimuksesta, jossa ei ollut RN:n allekirjoitusta, ja asiakirjoja, jotka osoittivat, että saatavan siirtymisestä sille sen oikeudelliselta edeltäjältä oli tehty sopimus.

11 Sąd Rejonowy w Trzciance katsoi, etteivät Kancelaria Mediusin asiakirjat ja todisteet osoittaneet kyseessä olevan saatavan olevan olemassa. Vaikkei RN ollut saapunut vastaamaan, tämä alioikeus ratkaisi asian yksipuolisella tuomiolla ja hylkäsi kanteen.

12 Kancelaria Medius valitti mainitun alioikeuden tuomiosta Sąd Okręgowy w Poznaniuun (Poznańin alueellinen tuomioistuin, Puola) vedoten siihen, että alioikeuden olisi pitänyt siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin mukaan perustaa ratkaisunsa yksinomaan kantajan toimittamiin asiakirjoihin.

13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jolle alioikeuden tuomiosta valitettiin, toteaa aluksi, että yksipuolista tuomiota koskevia Puolan prosessioikeudellisia sääntöjä sovelletaan myös elinkeinonharjoittajien kuluttajia vastaan vireille panemissa riita-asioissa.

14 Tämän jälkeen se tekee selkoa siitä, että tässä tapauksessa edellytykset käsiteltävän asian ratkaisemiselle yksipuolisella tuomiolla täyttyivät siviiliprosessilain 339 §:n mukaan, koska vastaaja ei ollut vastannut kanteeseen sen jälkeen, kun kannekirjelmä oli annettu hänelle asianmukaisesti tiedoksi, kun muistetaan, että siviiliprosessilain 139 §:n mukaan niin kutsuttu "sijaistiedoksianto" katsotaan tehdyksi, kun asianosainen ei ole noutanut tuomioistuimen hänelle osoittamaa kirjelähetystä, vaikka hänellä on annettu tilaisuus tähän.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei tästä syystä ole varma siitä, voidaanko siviiliprosessilain 339 §:n 2 momenttia pitää direktiivissä 93/13 kuluttajansuojalta edellytetyn tason mukaisena, etenkin siltä osin kuin kyse on tuomioistuimen velvollisuudesta tutkia viran puolesta kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehtojen mahdollinen kohtuuttomuus.

16 Siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin sanamuoto velvoittaa näet tuomioistuimen ratkaisemaan yksipuolisella tuomiolla kuluttajaa vastaan vireille pannun asian, jonka perusteena oleva tosiseikasto muodostuu yksinomaan kantajan, tässä tapauksessa elinkeinonharjoittajan, esittämistä väitteistä, joiden osalta olettamana on, että ne ovat todenmukaisia, ellei ole "perusteltuja syitä epäillä" niitä tai ellei tuomioistuin katso, että väitteet on esitetty "lain kiertämiseksi". Tämä johtaa siihen, että mitä niukkasanaisempia elinkeinonharjoittajan esittämät tiedot ovat, sitä epätodennäköisempää on, että tuomioistuin katsoo, että on "perusteltua syytä epäillä" niitä.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön – erityisesti 13.9.2018 annettuun tuomioon Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, 40 ja 57 kohta) ja 3.4.2019 annettuun tuomioon Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, 47 kohta) –, jonka mukaan

kansallisten oikeussääntöjen on noudatettava vastaavuusperiaatteen vaatimuksia ja kuluttajan oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sellaisena kuin siitä määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa. Vaikka siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentti, jota sovelletaan kaikissa kansallisissa siviilioikeudellisissa menettelyissä, olisi vastaavuusperiaatteen mukainen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, noudatetaanko vaatimusta oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojaan siinä tapauksessa, ettei kansallisella tuomioistuimella ole mahdollisuutta tutkia viran puolesta sopimusehtojen kohtuuttomuutta.

18 Käsiteltävässä asiassa tilanne on sen mukaan juuri tämä alioikeudessa annetun tuomion osalta, sillä kantajan vaatimukset olisi pitänyt siinä siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin nojalla hyväksyä antamatta tuomioistuimelle mahdollisuutta selvittää, onko sopimus olemassa ja mikä on sen sisältö.

19 Sąd Okręgowy w Poznaniu on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 93/13] 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä menettelysäännöille, joiden perusteella tuomioistuin voi antaa yksipuolisen tuomion nojautumalla ainoastaan kantajan kannekirjelmässään esittämiin väitteisiin, joita sen on pidettävä todenmukaisina siinä tapauksessa, että vastaajan asemassa oleva kuluttaja, jolle on asianmukaisesti annettu tieto istunnon ajankohdasta, jättää saapumatta oikeuden istuntoon eikä toimita vastaustaan?

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

20 Todettakoon aluksi ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä, että Puolan hallitus katsoo kirjallisten huomautustensa mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tulkinnasta poiketen, että näyttö saatavan olemassaolosta ei kuulu direktiivin 93/13 soveltamisalaan ja että kyseisen tuomioistuimen, joka käsittelee asiaa valitusasteena, pitäisi ratkaista se yksipuolisen tuomion antamista koskevia säännöksiä soveltamatta, jolloin pääasian ratkaisu ei riipu esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta, eikä kysymyksellä siis ole merkitystä sen kannalta.

21 Tämän osalta on muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Tästä seuraa, että olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen sen säännöstön ja niiden tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 19.9.2019, Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 Unionin tuomioistuimelle toimitetun asiakirja-aineiston perusteella ei ole ilmeistä, että käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olisi jokin näistä tilanteista. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy erityisesti ilmi, että valitusasteena asiaa käsittelevän tuomioistuimen on arvioitava, onko alioikeus tehnyt oikeudellisen virheen hylätessään elinkeinonharjoittajan kanteen sillä perusteella, että se ei voinut käytössään olevien asiakirjojen perusteella selvittää, perustuiko saatava kohtuuttomiin ehtoihin direktiivissä 93/13 tarkoitetulla tavalla.

24 Lisäksi on todettava, että direktiivin 93/13 1 artiklan 1 kohdan ja 3 artiklan 1 kohdan mukaan sitä sovelletaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten ehtoihin, joista ei ole erikseen neuvoteltu (tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmoittamista tiedoista käy ilmi, että pääasiassa on kyse elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä riita-asiasta, jossa on vaadittu suoritusta väitetystä vakiomuotoiseen kulutusluottosopimukseen perustuvasta saatavasta, minkä vuoksi se voi siis kuulua direktiivin 93/13 soveltamisalaan.

26 Ennakkoratkaisupyyntö on näin ollen otettava tutkittavaksi.

27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeussäännön tulkinnalle, joka estäisi tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut kuluttajaa vastaa nostamansa, tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kanteen ja joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa toimitettuun istuntoon, johon hänet oli haastettu, ryhtymästä tarvittaviin asian selvittämistoimiin tutkiakseen viran puolesta sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden, joihin elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, silloin kun tuomioistuin epäilee kyseisiä ehtoja direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomiksi, ja velvoittaisi tuomioistuimen ratkaisemaan asian elinkeinonharjoittajan sellaisten väitteiden perusteella, joita sen on pidettävä todenmukaisina.

28 Aluksi on muistutettava siitä, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan mukaan direktiivissä käytetyllä kuluttajan käsitteellä tarkoitetaan ”jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa”. Artiklan c alakohdassa on määritelty elinkeinonharjoittajan käsite siten, että sillä tarkoitetaan ”jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa”.

29 Jäljempänä direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

30 Unionin tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään korostanut elinkeinonharjoittajiin nähden sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta heikommassa asemassa olevien kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonnetta ja merkityksellisyyttä; kuluttaja joutuu näet tämän heikomman asemansa vuoksi sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin ehtoihin voimatta vaikuttaa niiden sisältöön (ks. vastaavasti tuomio 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, 27 ja 43 kohta ja tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 23 kohta).

31 Unionin tuomioistuin on näin todennut, että direktiivin 93/13 kuluttajille tarjoama suoja ulottuu tilanteisiin, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta yhtäältä siihen, että sopimus kuuluu direktiivin soveltamisalaan, ja toisaalta kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne

oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän luopuu niihin vetoamisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi (tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Vaikka unionin tuomioistuin on jo rajannut monessa suhteessa ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan vaatimukset huomioon ottaen tapaa, jolla kansallisen tuomioistuimen on taattava kuluttajien tähän direktiiviin perustuvien oikeuksien suojaaminen, on kuitenkin todettava, ettei unionin oikeudessa lähtökohtaisesti ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä ja että tällaiset menettelyt kuuluvat siten kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen, kunhan ne eivät kuitenkaan ole epäedullisempia kuin samankaltaisia kansallisen oikeuden piiriin kuuluvia tilanteita koskevat menettelyt (vastaavuusperiaate) ja kunhan niissä säädetään oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sellaisena kuin siitä määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa (tuomio 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 35 kohta ja tuomio 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, 47 kohta).

33 Vastaavuusperiaatteeseen liittyen todettakoon, ettei unionin tuomioistuimella ole tiedossaan seikkoja, jotka voisivat antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta tämän periaatteen kanssa.

34 Tehokkaan oikeussuojan osalta on todettava, että kaikkia tilanteita, joissa tulee esiin kysymys siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä. Menettelyjen erityispiirteet eivät kuitenkaan saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava direktiivin 93/13 säännösten nojalla (ks. vastaavasti tuomio 21.4.2016, Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Unionin tuomioistuin on todennut tämän osalta, että direktiivillä 93/13 annettujen oikeuksien kunnioittamista ei voida taata, jollei kyseessä olevan sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta voida tehokkaasti valvoa (tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Unionin tuomioistuin on korostanut asiassa, jossa oli myös kyse menettelystä, jossa annetaan yksipuolinen tuomio, että direktiivissä tarkoitetun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella toiminnalla (ks. vastaavasti tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 28 kohta oikeuskäytäntöviitauksineen).

37 Ensiksikin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisella tuomioistuimella on aina, kun sillä on käytössään tämän edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat, velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä (tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Toisekseen kansallisella tuomioistuimella, jonka käsiteltävänä on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen riita-asia, on tällaisten oikeudellisten seikkojen tai tosiseikkojen puuttuessa oltava mahdollisuus ryhtyä viran puolesta asian selvittämistoimiin voidakseen todeta, kuuluuko riidanalaisessa sopimuksessa oleva sopimusehto direktiivin soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Käsiteltävässä tapauksessa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevassa menettelyssä, jossa annetaan yksipuolinen tuomio, tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi kantaja on saattanut asian, on vastaajan jäädessä saapumatta vastaamaan ratkaistava asia

niiden tosiseikkoja koskevien väitteiden perusteella, joihin kantaja on vedonnut ja joiden oletetaan olevan todenmukaisia, ellei tätä ole perusteltua syytä epäillä tai ellei niihin ole vedottu lain kiertämiseksi.

40 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, johon viitataan edellä 36–38 kohdassa, käy tämän osalta ilmi, että silloinkin, kun kuluttaja on jättänyt saapumatta vastaamaan, kulutusluottosopimusta koskevaa riita-asiaa käsittelevän tuomioistuimen pitää voida ryhtyä tarvittaviin asian selvittämistoimiin selvittääkseen direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden ja taatakseen kuluttajalle tälle direktiivin perusteella kuuluvien oikeuksien suojan.

41 Unionin tuomioistuin on tosin todennut, että määräämisperiaatetta, johon myös Unkarin hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan viitannut ja ne ultra petita -periaatetta saatettaisiin rikkoa, jos kansallisten tuomioistuinten pitäisi direktiivin 93/13 nojalla jättää huomiotta tai ylittää riita-asian kohteen rajat, jotka on vahvistettu asianosaisten vaatimuksilla ja perusteilla (ks. vastaavasti tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 31 kohta).

42 Tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole kysymys minkään muiden kuin juuri niiden sopimusehtojen tutkimisesta, joihin oikeudenkäyntimenettelyn vireille pannut elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa ja jotka muodostavat riita-asian kohteen.

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on näet ilmoittanut, ettei sille ole toimitettu sopimusta, johon riidanalaisen saatavan on väitetty perustuvan ja jonka sopimuspuolet ovat allekirjoittaneet, vaan vain kopio puitesopimuksesta, jossa ei ole vastaajan allekirjoitusta.

44 Tähän on kuitenkin todettava, että vaikka direktiiviä 93/13 sovelletaan sen 3 artiklan 1 kohdan nojalla ehtoihin, joista ei ole erikseen neuvoteltu ja joihin juuri vakiosopimukset luetaan, tuomioistuimella ei voida katsoa olevan edellä lainatussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla ”käytettävissään oikeudelliset seikat ja tosiseikat” ainoastaan sillä perusteella, että sille on toimitettu kopio kyseisen elinkeinonharjoittajan käyttämästä puitesopimuksesta, ilman, että sillä olisi hallussaan asiakirja, jossa vahvistetaan sen käsiteltävänä olevan riita-asian asianosaisten välinen sopimus (ks. vastaavasti tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 64 kohta).

45 Määräämisperiaate ja ne ultra petita -periaate eivät siis ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin vaatii kantajaa toimittamaan sille tiedot sen asiakirjan tai niiden asiakirjojen sisällöstä, joka on tai jotka ovat kantajan vaatimuksen perustana, sillä tällaisella pyynnöllä pyritään ainoastaan turvaamaan oikeudenkäynnin todisteluun liittyvät seikat (tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930,68 kohta).

46 Tästä seuraa, että tehokasta oikeussuojaa ei voida taata, jos kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut riita-asian, jossa sen vastapuolena on kuluttaja ja joka kuuluu direktiivin 93/13 soveltamisalaan, ei saa siitä huolimatta, ettei kuluttaja ole saapunut vastaamaan, tutkia sopimusehtoja, joihin kyseinen elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, kun se epäilee niiden olevan kohtuuttomia. Jos tällä tuomioistuimella on kansallisen oikeussäännön nojalla velvollisuus katsoa elinkeinonharjoittajan tosiseikoista esittämät väitteet todenmukaisiksi, sen mahdollisuus puuttua aktiivisesti direktiivissä 93/13 edellytetyllä tavalla asiaan sellaisten sopimusten osalta, jotka kuuluvat sen soveltamisalaan, tehtäisiin tyhjäksi.

47 On muistettava, että kansallista oikeutta soveltaessaan kansallisten tuomioistuinten on tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle direktiivin 93/13 sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta sillä tarkoitettu tulos saavutettaisiin (tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin kaltainen kansallinen säännös estää tuomioistuinta, joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla elinkeinonharjoittajan nostaman kanteen perusteella, ryhtymästä asian selvittämistoimiin, joiden avulla se kykenee viran puolesta tutkimaan tällaiset direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvat sopimusehdot, jotka muodostavat riita-asian kohteen, sen on selvitettävä, olisiko unionin oikeuden mukainen tulkinta mahdollinen kyseisen lain 339 §:n 2 momentissa säädettyjen kaltaisten, ”perusteltua syytä epäillä” tai ”lain kiertämistä” koskevien poikkeusten avulla, kun on niin, että ne antavat yksipuolisella tuomiolla asian ratkaisevalle tuomioistuimelle mahdollisuuden ryhtyä tarvittaviin asian selvittämistoimiin.

49 Tässä yhteydessä on muistettava, että kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on kaikki kansallisen oikeuden säännöt huomioon ottaen ja siinä hyväksyttyjä tulkintamenetelmiä soveltaen ratkaista, voidaanko siviiliprosessilain 339 §:n kaltaista kansallista säännöstä tulkita direktiivin 93/13 mukaisesti, ja jos voidaan, missä määrin, tulkitsematta kyseistä kansallista säännöstä contra legem (ks. analogisesti tuomio 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut, että vaatimus unionin oikeuden mukaisesta tulkinnasta sisältää kansallisille tuomioistuimille velvollisuuden muuttaa tarvittaessa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jos se perustuu sellaiseen kansallisen oikeuden tulkintaan, joka ei sovi yhteen direktiivin tavoitteiden kanssa (tuomio 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Elleivät kansalliset tuomioistuimet voi tulkita tai soveltaa kansallista lainsäädäntöä direktiivin 93/13 vaatimusten mukaisesti, ne ovat velvollisia tutkimaan viran puolesta, ovatko asianosaisten välillä sovitut sopimusmääräykset kohtuuttomia, ryhtymään tätä silmällä pitäen tarvittaviin selvittämistoimiin ja jättämään tarvittaessa soveltamatta kansallisia säännöksiä ja kansallista oikeuskäytäntöä, jotka ovat esteenä tällaiselle tutkinnalle (ks. vastaavasti tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Edellä todetun perusteella direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeussäännön tulkinnalle, joka estäisi tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut kuluttajaa vastaa nostamansa direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kanteen ja joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa toimitettuun istuntoon, johon hänet oli haastettu, ryhtymästä tarvittaviin asian selvittämistoimiin tutkiakseen viran puolesta sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden, joihin elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, silloin kun tuomioistuin epäilee näiden sopimusehtojen olevan tässä direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomia.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeussäännön tulkinnalle, joka estäisi tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut kuluttajaa vastaa nostamansa direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kanteen ja joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa toimitettuun istuntoon, johon hänet oli haastettu, ryhtymästä tarvittaviin asian selvittämistoimiin tutkiakseen

viran puolesta sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden, joihin elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, silloin kun tuomioistuin epäilee näiden sopimusehtojen olevan tässä direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomia

Allekirjoitukset